

ור"מ דק"ק ניקלשבורג ומדינת מעהרין, ואב"ד על כל גלילות פולין, ור"מ בק"ק פוזנא, ובק"ק פראג, מחבר ספרי "גור אריה" ו"באר הגולה" ועוד, נודע בדורו כגאון וקדוש, אשר נכדו הרה"ק בעל ה"סמיכת חכמים" זי"ע, כותב עליו לבעל ה"חכם צבי" זי"ע, ש"שימש ברוח הקודש כמפורסם". נולד בפוזנא, בליל הסדר שנת רע"ב. היה נקרא בדורו "הרבי ר' לייב", ונתפרסם בשם ה"מהר"ל מפראג".

שמו יצא לתהילה, בשל ידיעותיו הרבות בחכמות העולם, מלבד ידיעתו הגדולה והרחבה בתורה, וכן שלט בשפות רבות. התווכחו עמו בהשקפה דאמונה, כמרים רבים. שמעו הגיע אל המלך רודולף השני, שהיה מלומד במקצועות רבים, והזמינו לשיחה שהתקיימה ביום ג' באדר שנת שנ"ב, ונשתמר תיאור מפורט של אותה פגישה. בשנת שי"ג, התמנה כר"מ וכאב"ד ניקלשבורג, וכל מדינת מעהרין. ישב שם עשרים שנה מוקף הערצה, ומייחסים לו גם את "קובץ התקנות" במעהרין. במיוחד עמד על הזהירות מיין נסך, ומשיחות חולין בבית הכנסת בשעת התפילה וקריאת התורה. בשנת שכ"א נסע לרומא, לבקש מהאפיפיור פיוס הרביעי לבטל את שבועת המלך פרדיננד לגרש את היהודים מבתיהם.

בשנת של"ג, עזב את הרבנות, וחזר לפראג כאדם פרטי. האב"ד בפראג היה אז רבי יצחק ב"ר ישעיה איש מעלינג, אולם המהר"ל הפך להיות מאז ואילך, הדמות המרכזית בעיר. יסד שם את הקלויז המפואר, ובקלויז פתח "בית ועד לחכמים", שבו ניהל ישיבה שלמדו בה על פי שיטתו, ולא בדרך הפלפול והחילוקים שהיה נפוץ אז מאוד, ובה נלחם רבות. באותה תקופה, החל בעבודתו הספרותית, וכל ספריו נדפסו בפראג. חיבורו הראשון הוא "גור אריה", נדפס בעילום שם המחבר, מכיון שקמו לו שונאים ומתנגדים רבים על התנגדותו לשיטת הפלפול שהעמיד רבי יעקב פולק, ועל כך שלא החניף והוכיח נגד המריכות והקטטות שבין פרנסי הקהל. בשנת שד"מ, כשנפטר האב"ד בפראג, היה המהר"ל המועמד הטבעי לרשת אותו, ואף נתכבד לשאת דרשת שבת שובה. ראשי הקהל נפגעו מדברי התוכחה הקשים שבדרשתו על רודפי הכבוד, ובחרו לבסוף את גיסו רבי יצחק חיות לאב"ד פראג.

בתקופה זו, התקבל שוב לר"מ ואב"ד פוזנא, בה ניהל מרן המהרש"א זי"ע באותה תקופה ישיבה. בשנת שמ"ח, עזב בשנית את הרבנות, וחזר לפראג, ובשובו דרש דרשה נאה ומשובחת. בני הקהילה ראו בו את רבם, אבל הוא המשיך מצידו לשבת בעיר כאדם פרטי, ולחבר את ספריו. אולם כעבור חודשיים, עזב שוב את פראג, וחזר לפוזנא, בה הקים ישיבה ושימש כראש הישיבה, והוכתר כאב"ד על כל גלילות פולין. בשנת שנ"ז, תקופה קצרה לאחר פטירת גיסו אב"ד פראג, הוכתר לאב"ד ור"מ פראג ולמנהיג העדה. בסביבות שנת ש"ס, קפצה עליו זקנה, והרגיש חולשה, וביקש שימנו במקומו את בנו יחידו רבי בצלאל, אולם לאחר התיעצות בין ראשי הקהל, מינו את תלמידו רבי אפרים שלמה מלונטשיץ בעל ה"כלי יקר" זי"ע לשמש עמו כאב"ד ור"מ. בשבת תשעה באב שנת שס"ב, נאסר עם ראשי הקהל בגלל מלשינות, והם שוחררו בעמל רב ומתת יד הגונה.

נפטר ביום י"ח באלול שנת שס"ט, בן צ"ז שנה, ומצבתו קיימת בפראג עד היום הזה. אשתו, מרת פערל ע"ה, נפטרה ביום רביעי י"ב באייר שנת ש"ע. שמו נקשר לדורות, בפלאות ה"גולם" שיצר, אולם יש שפקפקו באמיתות מעשי

אברהם הירש

1234567

שם
ושארית

בריאת ה"גולם" וכו'. שנתיים לאחר פטירתו, מת הקיסר רודולף השני שנטה חסדו ליהודים, ובכך תמה תור הזהב של קהילת פראג.

ספריו: אור חדש, באר הגולה, גבורות ה', גור אריה - על פירוש רש"י על התורה, דרך החיים, נתיבות עולם, ועוד. בזיווגו הראשון היה המהר"ל מפראג חתנו של רבי אברהם - אבי בעל ה"אפי רברכי" מפראג, ובזיווג שני - חתן הגביר רבי שמואל שמעלקא מפראג, הנקרא "רייך שמעלקא". ילדיו. א. בנו יחידו, רבי בצלאל, אב"ד קעלען. ב. בתו, מרת לאה, שנישאה בניקלשבורג לרבי יצחק ב"ר שמשון כ"ץ - ראה להלן, וכשנפטרה ללא בנים, נשא את אחותה: ג. מרת פייגע'לע, ובהם נתאחדו כתר כהונה וכתר מלכות. ד. מרת גיטל, אשת רבי שמעון הלוי ברנדיס. נפטרה ביום ז' תשרי שצ"ה. ה. מרת רייכל, אשת רבי אברהם הלוי ולרשטיין. ו. מרת טילא, אשת רבי הירש סאבתקא. ז. מרת רעאלינה, אשת הקצין המופלג בתורה ובחסידות רבי חיים וואהל. נפטר בחודש אד"א שנת שצ"א.

48. מחשובי תושבי וורמייזא, ולאחר מכן בפוזנא. מסופר אודותיו, שאביו ר"ח שלח את שני בניו ללמוד מפי המהרש"ל, ואת רבי בצלאל לא שלח אתם. ובכה לאביו מדוע לא שלח אותו, והרי הוא חריף מהם. בירכו אביו, שבזכות זה שנשאר לשמש אותו, יצאו ממנו ארבעה אורות. רבי חיים מוורמייזא בעל ספר החיים. אולם, כבר הרחבנו ב"ויתילדו" מה שיש לדון בסיפור זה, ואין כאן המקום להאריך בכך.

49. יש המוסיפים על השושלת עוד דורות נוספים, אולם אין להם כל בסיס. לאחרונה הוברר שאין כל קשר משפחתי בין רבי חיים מוורמייזא לבין רבי יהודא ליוואי (הזקן) מפראג.

[ב"קול ברמה" לר' אפרים רענגשבורג (ירושלים תרס"ח), מוסיף ומפרט עוד שבעה עשר דורות בן אחר בן עד לגאון רבינו יוסף, בנו של רב האי גאון. יש שהגדילו לעשות והאריכו את שלשלת היוחסין עד רב האי גאון, ומשם ואילך עד דוד המלך ע"ה, דרך כל מלכי יהודה. אולם כבר הוכח שכולה המצאה מאוחרת. ראה בהרחבה ב"נצר משרשים" לידידי הרב דוד נחמן רוטנר, ועוד. בכל מגילות היוחסין המפרטים את הדורות מהמהר"ל מפראג עד דוד המלך, דרך רב האי גאון וכו', מייחסים ביניהם שמות רבים בתואר "מצאצאי" או "מבני בניו" וכדומה, אולם בספרים רבים הגדילו לעשות, וכל שמותיהם של ה"מצאצאי", רשומים בתואר "בן"... ראה העתקה בספר "דעת דורות". יש הטוענים שכלל לא נולדו לרב האי גאון ילדים, וכפי שמשמע מדברי רבי שמואל הנגיד שקונן על פטירת רב האי גאון בשירו שקשר עליו בהספדו, וזה לשונו: "ואם הלך ואין לו בן, ביום הלכו לתחתיה, ולא ילדה תעודתו ולא חזרה באכסניה, ולא זכה לבן ישיב בכל זדון ובשגיה, ילדים לו בכל ארץ ערבית ואדומיה, אשר גדל עלי תלמוד וטפח להוריה, כמו משה אשר הוליד בני אחיו לתושיה". ומכאן שאין המשך ישיר לשושלת תפארת רב האי גאון, שהיה מיוחס בן אחר בן לאדוננו דוד המלך ע"ה. אולם, יש הטוענים שאם כי "בנים" לא היו לו, אבל "בנות" היו לו].

מגילת
יוחסין

תפא

משפחת ה"חוסן ישועות" והמסתעף

רבי מאיר ענגלארד משידלאווצא הנ"ל - פרק שני [א], חתן (בזיווג שני)

1234567 תח"ת

א. **רבי יצחק מייזלש** - אב"ד דק"ק קאמניץ וק"ק שטעקטשין - בעל

"חוסן ישועות"⁵⁰. [חותנו - בפרק ה'. וראה עוד להלן: ה/ח/יט/כח].

ב. **בן רבי חיים מייזלש**.

אוצר החכמה

ג. **בן רבי שמואל מייזלש**.

ד. **בן רבי חיים מייזלש** - [אבי הגאונים בעל ה"תוספות שבת" ורבי

1234567 תח"ת

מנחם מן מוויטקוב].

00000000

בעל ה"חוסן ישועות" משטעקטשין הנ"ל [א], מצאצא

ה. **רבי יואל סירקיש** - אב"ד ור"מ דק"ק קראקא - בעל ה"בית חדש"

1234567 תח"ת

- ה"ב"ח⁵¹. [ז].

50. מלפנים כיהן בק"ק קאמניץ (פאדאלסק). גיסו רבי דוב זאב ראפפורט בן חותנו,

היה לפניו אבד"ק שטעקטשין, ונזכרים יחד בשו"ת ברית אברהם (אה"ע סי צג).

חיבוריו: "חוסן ישועות", ח"א - עמ"ס יבמות וב"ב, ח"ב - עמ"ס חולין ונדה.

מילדיו ידועים לנו בנו הגאון רבי דובערוש מייזלש אבד"ק ווארשא, וחתנו

אוצר החכמה

הגאון רבי מאיר ענגלארד אבד"ק שידלאווצא. תשובה אליו ב"אבני קודש" סימן

אוצר החכמה

כ"ט. נמצאה הסכמה מנו על ספר "זר זהב מנחת יהודה". וראה עוד אודותיו

ב"שם הגדולים החדש" (מערכת י' אות רס"ג), וב"חכמי פולין" (להר"ר ישראל אברהם

אוצר החכמה

הלוי גרינבוים מירושלים).

51. אב"ד דק"ק פוזנא, לוקווא, מעז'יבוז', [הבעש"ט נהג שם לפי פסקיו, בתור מרא דאתרא.

העיד עליו, שמלבד היותו "גאון אמיתי", היה גם "צדיק אמיתי"], בעלזא, שידלוב ובריסק.

משנת שע"ט, אבד"ק קראקא. מראשוני הפוסקים, ונחשב בדורו לרבן של כל בני

הגולה. בהקדמה לספר "תוספות שבת", מספר נכדו - המחבר, שאחר פטירתו

הכריזו בשמים: "פנו מקום לרבינו יואל מקראקא הבירה". ה"מגיני שלמה" כותב

אליו בהערצה גדולה: "גולת הכותרת... מופת בדור... חכם עדיף מנביא... מחזה

ה' יחזה... מאיר עיני הגולה... לו דומיה תהלה... ריש מתיבתא וריש גלותא".

היה עשיר גדול, רבים מתלמידיו החזיק על חשבונו, ובכל מקום בואו ניהל את

ישיבתו ביד רחבה. בקראקא, אף הלוח מכספו לקהילה. נולד בסביבות שנת

שט"ו/י"ז [בלובלין]. נפטר ביום כ' באדר שנת ת', ומנו"כ בקראקא. מח"ס "בית

חדש" על ארבעה טורים, "הגהות הב"ח" על: הש"ס, הרי"ף, המרדכי, הרא"ש.

שאלות ותשובות ה"בית חדש", [לפעמים נקרא: "רבי יואל בעל הבתים", על שם ספריו

"בית חדש"], "משיב נפש" - מגילת רות.

לדעת ר"י כ"ץ היה הב"ח חתנו של רבי אברהם ר' הירצקע'ס מלובלין, שהיה

חתנו של רבי יואל זינגער, ובנו של רבי נפתלי הירצקי ר"מ בלובוב [שנפטר ביום

י"ז בניסן שנת שמ"ב], בן רבי מנחם מנדל אב"ד דק"ק קראקאוויץ שעלה לארץ

שם
ושארית

מגילת
יוחסין

תפב

הב"ח הנ"ל [ה], היה נכדו של

ז. **רבי משה יפה** - מגדולי וגאוני ק"ק קראקא - ודיין ומו"צ שם⁵².

אוצר החכמה

בעל ה"חוסן ישועות" משטעקטשין הנ"ל [א], מצאצאי

ה. **רבי רפאל** - דיין וסופר דק"ק קראקא.

ט. **בן רבי משה** - אב"ד דק"ק וילנא וק"ק סלאנים - בעל ה"חלקת

אוצר החכמה

אוצר החכמה

מחוקק". [יא].

י. **בן רבי יצחק יהודה (לימא)**.

אוצר החכמה

אוצר החכמה

ה"חלקת מחוקק" הנ"ל [יא], חתן

יא. **רבי זנוויל** - אב"ד דק"ק נעשוויז.

רבי רפאל סופר מקראקא הנ"ל, חתן

יב. **רבי ישראל יצחק מן** - המכונה ר' אייזיק - אב"ד דק"ק ווענגרוב. [יח].

יג. **בן רבי חיים מנחם מן** - אב"ד דק"ק ווינא.

יד. **בן רבי יצחק "החסיד"**.

רבי חיים מנחם מן מווינא הנ"ל, חתן

טו. **רבי בנימין אהרן סאלניק** - אב"ד דק"ק פודהייץ - בעל ה"משאת

בנימין"⁵³. [יז].

טז. **בן רבי אברהם**.

מגילת
יוחסין

הקודש ושם מנו"כ. לעת עתה לא מצאנו מקורות נוספים לפרטים אלו, וצ"ע מקורותיו.

52. הרבה השערות עלו על יחוס זה. א. ניסו לשער מי הוא רבי משה יפה זה, והמציאו שושלות יוחסין למיניהם שבהם קשרו אותו לדמויות מפורסמות מבית משפחת יפה לדורותיה. ב. ניסו לשער את ההשתלשלות ממנו ועד הב"ח שמזכירו כזקיננו. אולם, אלה כאלה, אין הם דברים מבוססים, ועדיין אין לנו בכך דברים וודאיים וברורים כל צרכו.

53. בספר "מלוכת ישראל", מאת אחד מצאצאי משפחת סולניק - מבני בניו של ה"משאת בנימין", מוסר מסורת משפחה, שמשפחה זו היו מצאצאי השר הקדוש דון יצחק אברבנאל זי"ע. ולעת עתה לא מצאתי מקור קדום יותר יחוס זה.

תפג

ה"משאת בנימין" הנ"ל [טו], חתן
יז. רבי שמואל.

רבי אייזיק מווענגרוב הנ"ל [יב], חתן
יח. רבי אברהם ישראל הענדל'ס - דיין דק"ק קראקא.

בעל ה"חוסן ישועות" משטעקטשין הנ"ל [א], מצאצאי
יט. רבי משה איסרלש - אב"ד ור"מ דק"ק קראקא - הרמ"א זי"ע. [כה]
כ. בן רבי ישראל איסר - פו"מ בק"ק קראקא⁵⁴. [כג].
כא. בן רבי יוסף מקראקא. [כב].

ר' יוסף מקראקא הנ"ל [כא], חתן
כב. רבי משה אויערבאך מרעגענסבורג וקראקא.

ר' ישראל איסר מקראקא הנ"ל [כ], חתן
כג. רבי אלעזר ליפמאן מקראקא.
כד. בן רבי יחיאל.

הרמ"א הנ"ל [כה], חתן (בזיווג ראשון)
כה. רבי שלום שכנא - אב"ד ור"מ דק"ק לובלין - הרבי ר' שכנא מלובלין זי"ע
כו. בן רבי יוסף יוסקא מהרובשוב ולובלין⁵⁵.
כז. בן רבי שלום שכנא - הנגיד מבריסק ולבוב.

בעל ה"חוסן ישועות" משטעקטשין הנ"ל [א], מצאצאי
כח. רבי יהושע אב"ד דק"ק קראקא - מח"ס "מגיני שלמה". [הנ"ל - בפרק ב']

54. המכונה ע"ש חמיו: ר' איסר'ל לאזר'ש" [קרי: אלעזר'ס]. פו"מ בקראקא. אבי רב
של ישראל - הרמ"א. יש אומרים שהוא היה מצאצאי ה"תרומת הדשן".
55. ה"ה הנגיד רבי יוסקא מהרובשוב ולובלין. ושם זוגתו, מרת גאלדא ע"ה.

משפחת צאצאי הש"ך והמסתעף

אח"ח 1234567

בעל ה"חוסן ישועות" משטעקטשין הנ"ל - פרק רביעי [א], חתן

א. רבי יצחק כ"ץ - אב"ד דק"ק פינטשוב⁵⁶.ב. בן רבי משה דובעריש הכהן - אב"ד דק"ק פינטשוב⁵⁷. [כב].

ג. בן רבי יצחק כ"ץ - אב"ד דק"ק סטאבניץ. [כ].

ד. בן רבי משה כ"ץ - אב"ד דק"ק פודהייץ⁵⁸. [חותנו - בפרק ז].ה. בן רבי שבתי הכהן - אב"ד ור"מ דק"ק העלישוי - בעל ה"שפתי כהן" - הש"ך⁵⁹. [ט].

.....

56. רבי יצחק כ"ץ - אב"ד דק"ק סטאבניץ וק"ק פינטשוב, נודע בדורו בשם: רבי איציק'ל חריף. הוא ואחיו רבי אברהם אבלי כ"ץ בעל שו"ת כתר כהונה היו בניו של "הגאון המפורסם החריף הגדול מ' בעריש כ"ץ זצ"ל [שהיה בנו של רבי יצחק כ"ץ נכדו של הש"ך, והיה נקרא ר' בעריש שפתי כהן⁵⁸], שישב על כסא הוראה בק"ק אפטא ושם שקעה שמשו שלא בעונתו ונפטר בחצי ימיו, וגודל חריפתו וצדקתו אי אפשר לבאר, שהוגד ביום מותו שחידש מאה וחמשים חלוקא דרבנן ושאר חידושי תורה לאין מספר כו', והרבה חדושים היו אצל תלמידיו שהרכיץ תורה בישראל וכמה תלמידיו המה גדולי דורינו". (שו"ת כתר כהונה סימן עט).

ר' יצחק לא האריך ימים על ממלכתו, וימי ממשלתו לא נמשכו יותר מעשרה שבועות, וימת בשנת תקל"ד אור ליום א' כ"ה שבט, ויקברו אותו בעיר פינטשוב, ובבכי הובל לקברות כו'. כפי המקובל אצל צאצאיו היו שנותיו שלשים ואחת. מתשובותיו שהשאיר אחריו ברכה הדפיס אחיו בספרו שו"ת "כתר כהונה" (סימן ע"ב) ו"חלוקא דרבנן" שחידש בשנת תקל"ד. בנו, הוא הגאון רבי דוב זאב הכהן ראפאפורט אבד"ק פינטשוב, ומלפנים בנישטאט ושטעקטשין, חתן רבי שאול אבד"ק פילץ. בניו ובני בניו ממשפחת ראפאפורט ישבו על כסא הרבנות בפיינטשוב עד לחורבנה. חתנו בזיו"ש הוא הגאון רבי יצחק מייזלש אבד"ק קאמניץ ושטעקטשין בעל ה"חוסן ישועות" - אבי הגאון רבי דובערוש מייזלש אבד"ק ווארשא.

57. גאון עצום ומופלא, מגדולי חריפי דורו. מתחילה היה אבד"ק פינטשוב, ואח"כ בסטאבניץ, ומשם נתקבל לאבד"ק באפטא. הרכיץ תורה והעמיד תלמידים הרבה, וביניהם גדולי ישראל, ומהם: המגיד הקדוש מקוזניץ בעל ה"עבודת ישראל", וה"קדושת לוי" מברדיטשוב זי"ע, ועוד. נפטר בדמי ימיו, והועד עליו ביום הסתלקותו שחידש ק"ג חלוקא דרבנן, ראה בהערה קודמת.

58. לאחר שניצל בניסים גדולים מידי הפורעים בשנת תל"ז, וחרבה קהילתו, והלכו בשבי, נדד בגולה עד שהגיע לפראנקפורט דאדר. חיבר הגהות לספר "נקודות הכסף" של זקינו, והוציאו לאור עולם, וכן הדפיס את החיבור "תקפו כהן" של הש"ך זי"ע. לא האריך ימים, ונפטר ביום י"א במרחשון שנת תמ"ו.

59. אך למותר להרחיב בתולדותיו של אותו גאון וקדוש זי"ע המפורסם בהערצת קודש בקרב בית ישראל, בשמו: הש"ך, על שם ספרו "שפתי כהן" על שלחן

שם
ושאדית

פער חתונה

מגילת
יוחסין

תפה

ערוך. סיפור תולדותיו פרושה היא וערוכה בספרות עניפה, ומצויה לעין כל המתעניין בכך. בכל זאת נציין בקצרה פרטים מספר מתולדותיו.

נולד בשנת ה'שפ"ב, באמסטוב. נשא את בתו של הנגיד רבי שמעון בנימין וואלף מווילנא, נכדו של הרמ"א זי"ע. תלמיד אביו, הרבי ר' העשיל וה'מגלה עמוקות' [בן ה'מגלה עמוקות' בהסכמתו ל'ש"ך' יו"ד, ... 'והיה לו כבן גדל וילד על ברכיו ... במעליו נתנכר נער, וגדי שהנחתי נעשה תייש בעל קרניים, מנגח בקרבא דאורייתא, זקוקין דנורא נפקא מפומי' ופום ממלל רברבן'...] בקראקא, ר"י העשיל ב"ר יוסף בטיקוצין, ר' נפתלי בר"י הכהן בלובלין. ר"מ ודיין בבית הדין בווילנא, [ראש הב"ד היה ה'חלקת מחוקק' וחברו ה'שער אפרים']. בפרעות תטו, נדד ללובלין, משם עבר לפראג ולדרעזניץ.

המגלה עמוקות

שם ושארית

בשנת תכ"ה נתקבל לאבד"ק העלישוי [הוליסוב]. פטיש החזק עמוד הימיני נר ישראל בוצינא קדישא [לשון ה'מגיני שלמה' בהסכמתו ל'ש"ך' יו"ד]. "שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צוהו", [לשון הכתוב שהמליץ בעל ה'פרי מגדים' על רבינו]. מגדולי הפוסקים, [שארית ישראל - וילעדניק, שער הזמנים, דרוש לסוכות, בשם ה'בעש"ט' - ה'ט"ז וה'ש"ך' הם פוסקים האחרונים ועל כן לראות שלא לעבור על דעתם]. ברוב הכרעותיו בין המחבר לרמ"א נפסקה ההלכה כמותו, [רבו הרבי ר' העשיל בהסכמתו לספר רבינו 'שפתי כהן' נתנבא ש... 'בלי ספק החיבור הנ"ל ימצא חן ושכל טוב בעיני א' ואדם ... בחיבורו זה אשר עשה בלי ספק לשם שמים ולא לשום כונה אחרת'].

המגלה עמוקות

המגלה עמוקות

היה יודע שם המציאה, [שם קדוש לכוון בו ולמצוא הבקאות שרוצה תיכף ומיד. (שם הגדולים מערכת ספרים, שפתי כהן)]. נפטר ביום א' אדר א' שנת תכ"ג, ומנו"כ בהעלישוי. מח"ס: גבורת אנשים, על סימן קנד בשו"ע אבהע"ז. הארוך, על טור יו"ד. מגילת עיפה, קורות ישראל בפרעות תח-תט, [ספרו זה תורגם ע"י האומות גרמניא ורוסיא שראו בו ספר היסטורי בעל ערך רב]. פועל צדק, על תרי"ג מצות. שפתי כהן, על שו"ע יו"ד וחז"מ. תקפו כהן, בדיני מוחזק. פייט סליחות לכ' סיון. זוגתו, הרבנית מרת יענטא ע"ה, נפטרה ביום י"א באייר שנת תסכ"ח, ומנו"כ בזאלקווא, [על מצבתה, 'הרבנית הזקנה הצדקת והגבירה הצנועה והחסודה'].

60. מבייערן, [ראה מצבות דובנא אודות הטעות ליחס לרבינו אחת ממצבות בביה"ע דשם], חברם של המגיני שלמה והחלקת מחוקק. חכם עדיף מנביא [ה'מגיני שלמה' במכתב], מאיר עיני חכמים בהלכה [ח'לקת מחוקק' בתשובה]. רבו של בנו ה'ש"ך'. מחבר: יג תשובות [נדפסו בסוף ספר בנו גבורת אנשים]. תשובה ממנו בחלקת מחוקק [נדפס בשו"ע אבהע"ז סימן יז ס"ק כא]. ובנו ה'ש"ך מביאו הרבה. [יש שהשתבשו ורשמו את שמו: "אהרן מאיר". קביעה זו יצא להם מנוסח חתימתו ב"חלקת מחוקק" אה"ע סימן י"ז, "אהוב בלב ונפש וקטן לבית אהרן, מאיר אשכנזי". אולם, ברור שכוונתו לעובדת היותו "כהן" מיוחס "אהרן הכהן"].

מגילת יוחסין

בנו ה'ש"ך, מביא מדברי תורתו עשרות פעמים בתוך ספרו הגדול. במקום אחד, כותב ה'ש"ך על דברי אביו הגאון: "בכאן הראה הגאון אמ"ו ז"ל את ידו הגדולה וגודל חריפותו, לפי שהכל תפסו על הסמ"ע בזה, ולא ירדו לסוף דעתו וכו', והגאון אמ"ו ז"ל יישב דברי הסמ"ע בטוב טעם ודעת, ככהנא מסייע כהנא", [ש"ך, חז"מ סימן רצ"ב סק"ד]. רבי מאיר העריך ביותר את בנו הגדול, וכאשר

תפוז

רבי מאיר כ"ץ ממאהליב הנ"ל [ו], חתן

ח. **רבי נחום לוקווער**⁶¹.

הדפיס הש"ך את ספרו על יורה דעה, הקדים לו רבי מאיר שיר בחרוזים, ובו הביע את שמחתו וברכתו לבנו, [נדפס במהדורת וילנא, לאחר הקדמת הש"ך]. היה מתלמידי המהר"ם מלובלין, אותו מכנה בתואר "מורי ורבי", [ראה שו"ת שבסוף ספר "גבורת אנשים" לבנו הש"ך, תשובה ה', ועוד.

דבר מעניין מביא הגאון רבי אבי עזרי זעליק מרגליות, דיין ומגיד מישרים בקאליש, בהקדמת ספרו "חיבורי ליקוטים" - וינציה תע"ה, כפי ששמע זאת מיידו "הרב המופלג מוהר"ר משה כ"ץ בן הש"ך". וכך הוא מספר: חבר וידיד נפש היה לו לרבי מאיר, עמו למד ועמל בתורה בצוותא, ה"ה הגאון המפורסם בעל "מגיני שלמה". לימים, החליטו ביניהם להתייגע בלימוד הגמרא עד מקום שידם מגעת, ללא עיון ברש"י ותוספות. לאחר תקופה, הבחינו ומצאו שהגאון ה"מגיני שלמה" מכוון תמיד לפירוש רש"י, והגאון רבי מאיר לפירוש התוספות. תחילה שימש כאב"ד בק"ק אמסטיבווי שבמדינת ליטא. משם עבר לכהן כאב"ד העיר מאהילוב שעל הדניעפער. [בתשובה ט' שבסוף ספר "גבורת אנשים" מיום ד' ער"ח שבט תי"ו בי"ת לפ"ק, כותב: "היהודי שנשלח מכאן ק"ק מאהילאור"]. מחידושי ששרדו, קובץ של שלש עשרה תשובות בהלכה, ונדפס בסוף ספר "גבורת אנשים" להש"ך, ובהם חילופי מכתבים עם גדולי ישראל הכותבים אליו בכבוד רב ובהערצה יתירה. [קטעי תשובות רבות שלא נדפסו שם, פזורים לרוב בספרי בנו הגדול הש"ך. ראה: יו"ד סימן קפ"ז, סימן שע"ה סק"ד, ועוד רבים].

שנת פטירתו אינה ידועה לנו. בשנת ת"ו, [השנה בה נדפס לראשונה פירוש הש"ך על יו"ד], כותב הש"ך על אביו "הכ"מ", וככל הנראה נפטר אביו בתקופה זו, ראה: ש"ך יו"ד סימן ב' סק"ח]. בדובנא מצויה מציבה אשר רשום עליה כדלהלן: "פ"ג איש חסיד ונאמן המאיר עיני חכמים בהלכה האלוף מוה"ר מאיר בן מוהר"ם כ"ץ, שהלך לעולמו ג' ימים לחודש כסליו ת"ג". רבים טעו וחשבו שמדובר בר' מאיר דנן, אולם כבר דנו בכך חוקרי הדורות, והוכיחו שאין זו מצבתו של רבי מאיר אביו של הש"ך.

זוגתו של רבי מאיר היתה ממשפחת הגה"ק בעל ה"מגלה עמוקות", [הש"ך במגילת עיפה שלו, אמ"ד תט"ו, בסוף הקונטרס מבכה את הגדולים שנאספו אל עמם, ביניהם: "שארי הגאון הגדול ה' שלמה אב"ד דק"ק סטנאוה יניק וחכים דבריו בוקעים רקיע ותהום נוקבות בן הגאון הגדול מ' נתן שפירא איש האלוקים מפיו יהלכו ניצוצי אש שלהבת"], ובזכות קירבה משפחתית זו זכה הש"ך להתאכסן בבית ה'מגלה עמוקות' בשנים בהם למד בקראקא בישיבת בעל 'מגיני שלמה' ידיד אביו, [הג"ר שלמה אב"ד סטאנוב בן המג"ע כותב בהסכמתו על הש"ך-יו"ד: "ויהי לו כבן, גדל וירד על ברכיו"]. הש"ך כותב עליה בדין אחד בהלכות חלה: "וכן ראיתי מהגבירה הרבנית אמי תחי", [יו"ד סימן שכ"ו סק"ד].

61. "הקצין רבי נחום לוקווער" - זה שמו במגילת יוחסין קדומה בכתב יד שעדיין

יחסי תוכנית

מגילת
יוחסין

תפז

הש"ך הנ"ל [ה], חתן

ט. רבי שמעון זאב מוילנא⁶².

י. בן רבי יצחק מפינסק - אב"ד דק"ק קראקא⁶³. [זו].

יא. בן רבי יוסף מלובלין⁶⁴. [יב].

הדפסה

שם
ושארית

רבי יוסף מלובלין הנ"ל [יא], מצאצאי⁶⁵

יב. רבי ישראל איסר'ל - בעל ה"תרומת הדשן"⁶⁶.

הדפסה

לא נתפרסם, [יתכן שעל שמו נקרא בן בתו: הגאון רבי נחום יונה כ"ץ אחי הש"ך]. אין לנו מידע אודותיו, מלבד מה שהוא היה ממשפחה מיוחסת, ממשפחת הגה"ק רבי נתן שפירא מקראקא בעל ה"מגלה עמוקות" ז"ע. בזכות קירבה משפחתית זו, זכה הש"ך להתאכסן בביתו, בשנים בהם למד בקראקא. [ב"מגילת עיפה" - אמסטרדאם תט"ו, מזכיר הש"ך את "שאר הגאון הגדול ה' שלמה אב"ד דק"ק סטנאוה, יניק וחכים דבריו בוקעים רקיע ותהום נוקבות, בן הגאון הגדול מ' נתן שפירא איש האלוקים, מפיו יהלכו ניצוצי אש שלהבת"]. אין לנו מידע גם אודות שם זוגתו של רבי מאיר. בנה - הש"ך, מזכירה לגבי הלכות חלה: "וכן ראיתי מהגבירה הרבנית אמי תחיה", [יו"ד סימן שכ"ו סק"ד].

62. ה"ה "הקצין ר' שמעון וואלף" מפרנסי ומנהיגי ווילנא. ושם זוגתו, מרת בילא ע"ה, שהיתה בתו של הגאון רבי הירש דאהלינער. הקצין הג"ר שמעון בנימין וואלף [בנטעי נאמנה אות מ', כותב שמו שמעון וואלף. ובספר לקורות היהודים בפולין, כותב ששמו בנימין וואלף, ראה גם מה שכתב בענין זה אדמו"ר מהרש"י ענגלארד מראדז'ין שליט"א ב"מגילת יוחסין-ריש" שהדפיס בקובץ "ישורון" הערה 73].

הדפסה

63. נקרא בשם: "ר' יצחק ר' בונם'ס" [בונם'ש], על שם חותנו רבי שמחה בונם מייזליש, ראה להלן. זכה לתורה וגדולה במקום אחד. וראה עוד מה שנכתב אודותיו בהקדמה לש"ך על יורה דעה ש"הגאון החסיד המפורסם מו"ה אברהם מייזליש ז"ל עשה חיבור על ארכעה טורים, והרביץ תורה ברבים, והספיק מכיסו רבים בתורה כל ימיו, וציווה להדפיסם, וציווה שיתבררו ויתלכנו הדברים ע"י חתן בנו, המופלג בתורה וגדולה במקום אחד החכם הגדול מו"ה יצחק, חתן המנוח הראש מ' בונם בהגאון מה"ר אברהם מייזליש הנ"ל". נפטר בין השנים ת"ו-ת"ד. זוגתו, מרת לאה ע"ה, בת רבי שמחה בונים מייזליש, הנזכר בהמשך. מילדיהם, הגאון בעל המהדורא בתרא, חתן המהרש"א.

מגילת
יוחסין

64. "מעלות היוחסין" לרבי אפרים זלמן מרגליות, עמוד נו, מתוך כתב היחוס של אביו הג"ר מאניש מרגליות.

65. ראה מה שכתב בענין זה אדמו"ר מראדז'ין שליט"א ב"מגילת יוחסין" שהדפיס בקובץ "ישורון".

66. נולד בשנת ק"ג. בעודו נער מת עליו אביו, ועברה אמו לגור בווען, מקום מגוריה של אחיה הג"ר אהרן בלומליין הי"ד. נתחנך בבית דודו ולמד תורה מפיו, כן היה תלמיד הג"ר שלום מווען, והג"ר עוזר משלזיה. ביום ט' ניסן קפ"א בגזירות וויען נהרגו דוד ר"א ואמו על קידוש השם, אז נדד לאיטליה, שם שהה

תפח

יג. בן רבי פתחיה ממארבורג.

יד. בן רבי חיים הענשיל מהיינבורג הסמוך לפרעשבורג.

טו. בן רבי ישראל מקרעמז - בעל "הגהות אשרי" על הרא"ש.

רבי יצחק מפינסק הנ"ל [י], חתן

טז. רבי שמחה בונם מייזליש⁶⁷. [יט].

יז. בן רבי אברהם מייזליש⁶⁸.

יח. בן רבי יוסף.

רבי שמחה בונם מייזליש הנ"ל [טז], חתן

יט. רבי משה איסרל'ס - אב"ד ור"מ דק"ק קראקא - הרמ"א. [הנ"ל -

בפרק ד'].

שנים אחדות. בשנת קפ"ז קבע מושבו בעיר מרפורק במחוז שטיירמארק, שם נתקבל כרב. בשנת ר"ה שב לווינץ נוישטאט שם נתמנה כאבד"ק בעיר והגליל, ובה ניהל ישיבה גדולה, אליה נהרו תלמידים רבים ללמוד תורה מפיו. בווינץ ישב עד יום פטירתו, ובזכותו הפכה העיר למקום תורה. "היה גדול ומופלא בימיו ואין לסור מדבריו ימין ושמאל". "ומי לנו גדול בדורות הראשונים שלפנינו כמהרא"ז"ל בעל תרומת הדשן - ומעיד אני עלי שמים וארץ, כי דברי בעל תרומת הדשן היו נחשבים בעיני מורי הגדול כמהר"ר יוסף טאייטציק זצ"ל כדברי הרא"ש ז"ל". מתלמידיו: ר' משה - מהר"ם מינץ, מהר"ר ברונא מרעגנשבורג, הג"ר יונה מרעגנשבורג בעל איסור והיתר הארוך, הג"ר דניאל, הג"ר יוסף יוזל מחבר לקט יושר, הג"ר אברהם קאצינעלנבויגן מאובן. חיבורו העיקרי הוא תרומת הדשן ע"ש שנ"ד סימנים שבו, ובו כונסו שאלות ותשובות. כמו כן חיבר פסקים וכתבים. ביאורי מהרא"י על פירוש רש"י עה"ת.

67. מרבני קראקא. נפטר ביום ט' באדר שנת שפ"ד. זוגתו, מרת דרעזיל ע"ה, ממשפחת איסרליש, אשר יחוס אביה ראה בהמשך. נפטרה בת ארבעים שנה, ביום ראשון של ראש חודש טבת שנת שס"ב, [נוסח מצבתה, ב"לוחות זכרון" - עמוד נ"ז].

68. ראש משפחת מייזליש. יש אומרים שהיה חתנו של רבי יהודה לייב מייזליש, בן רבי אברהם מייזליש מפראג, בן רבי יצחק אייזיק מפראג, שהוא היה דור עשירי למר עוקבא, אבל אין הדברים ברורים.

בהקדמה לספרו של הש"ך על יורה דעה, מביא ש"הגאון החסיד המפורסם מו"ה אברהם מייזליש ז"ל עשה חיבור על ארבעה טורים, והרביץ תורה ברבים, והספיק מכיסו רבים בתורה כל ימיו, וציווה להדפיסם, וציווה שיתבררו ויתלכנו הדברים ע"י חתן בנו, המופלג בתורה וגדולה במקום אחד, החכם הגדול מו"ה יצחק, חתן המנוח הראש מ' בונם בהגאון מה"ר אברהם מייזליש הנ"ל".

בספר "מעלות היוחסין" כותב עליו הגאון בעל ה"מטה אפרים", שציווה שילמדו ארבעים לומדים שנה תמימה אחר פטירתו, גם ציווה שמי שלא יגעו במצבתו בטומאה. נפטר ביום ז' במרחשון שנת ש"ס.

שם
ושארית

מגילת
יוחסין

תפט

רבי יצחק כ"ץ מסטאבניץ הנ"ל [ג], חתן⁶⁹
כ. רבי משה סג"ל - אב"ד דק"ק זבאריז.
כא. בן רבי אשר לעמל הלוי מק"ק ווינה.

אוצר החכמות

רבי בעריש כ"ץ מפינטשוב הנ"ל [ב], חתן
כב. רבי אברהם אבלי מפינטשוב. [כד].
כג. בן רבי בירך.

שם
ושארית

⁷⁰רבי אברהם אבלי מפינטשוב, הנ"ל [כב], חתן
כד. רבי יחזקאל הלוי - אב"ד דק"ק קארטשין⁷⁰. [לה].
כה. בן רבי מאיר הלוי - אב"ד דק"ק זאמושטש⁷¹. [לד].
כו. בן רבי משה הלוי - רב בק"ק מינסק⁷². [ל].
כז. בן רבי יהודה הלוי סג"ל. [כח].

שם

⁶⁹בהקדמת הגאון רבי יצחק כ"ץ אבדק"ק אפטא הנ"ל שכתב לספר גבורת אנשים
לזקינו הש"ך ז"ל, חותם: יצחק בהרב הגדול כמוהר"ר משה כ"ץ ז"ל, בן הגאון
הגדול כמוהר"ר שבתי בעל שפתי כהן, וחתן הרב המובהק כמוהר"ר משה סג"ל
ז"ל, בן הקצין כמוהר"ר לעמיל אטינגער מווינא ז"ל.

⁷⁰הגאון הגדול המפורסם בדורו רבי יחזקאל הלוי זצללה"ה אבדק"ק קארטשין.
בשנת תל"ו לפ"ק נתקבל לדומ"ץ דק"ק פוזנא, ובשנת תנ"א לאבדק"ק זלאטאווי,
ומשם נתקבל בשנת תנ"ג לפ"ק לאבדק"ק קארטשין, נפטר ט"ו טבת שנת תנ"ט.
בנו ה' הגאון הג' רבי משה יצחק הלר זצ"ל אבדק"ק זלאטאווי. ובנו השני היה
הגאון הג' רבי יעקב הלוי זצ"ל דיין ומורה צדק בק"ק לובזעניץ יצ"ו מח"ס שם
יעקב, הכולל דרושים על דרך הקבלה (שנדפס בפראנקפורט דמיין שנת תע"ו). הוא
היה גיסו של הגאון הג' רבי מרדכי זצ"ל האבדק"ק זאלקווא יצ"ו.

אחד מבניו היה הגאון המפורסם רבי משה יצחק הלוי זצ"ל אבדק"ק
זלאטאווי. מגדולי גאוני דורו בנגלה ובנסתר, היה אב"ד דק"ק זלאטאווי, ונפטר
בזקנה מופלגת בשנת תקנ"ז לפ"ק, צוואתו נדפסה ב"יתרון דעת" אשר בס'
דעת קדושים. ובס' לוחות העדות להגאון הרבי ר' יונתן אייבשיץ זצ"ל נדפסה
תשובתו אודות הקמיעות אשר שלח אליו הרבי ר' יונתן זצ"ל כדי לחוות דעתו
עליהם וכתב שם הרבי ר' יונתן בזה"ל: אח"ז שמעתי, כי הרב הגדול מופלג
בחכמה ובמדע זקן ונשוא פנים ומקובל אלקי נכד הגאון הגדול המקובל מ'
יצחק מפוזנא, רבו של המג"א, ולו יד ושם טוב וכו', וכתבי זקנו המקובל היה
בידו, וספרים רבים, ולזאת מהרתי לשלוח לו וכו', עכ"ל.

מגילת
יוחסין

⁷¹נפטר בשנת תנ"א לפ"ק.

⁷²שימש ברבנות דק"ק מינסק בראשית שנות הת' והי' נודע שמו לשם ולתהלה.

תצ

רבי יהודה הלוי סג"ל הנ"ל [כז], חתן
כה. רבי אליהו ליפשיץ. [כט].

רבי אליהו ליפשיץ הנ"ל [כח], חתן
כט. רבי ישראל איסר'ל מקראקא - אבי הרמ"א - הנ"ל. [הנ"ל - בפרק ד'].

רבי משה הלוי ממניסק הנ"ל [כז], חתן
ל. רבי שלמה לוריא - הרופא מקראקא⁷³. [לא].

רבי שלמה לוריא הרופא הנ"ל [ל], חתן
לא. רבי יצחק שפירא - אב"ד דק"ק לובלין⁷⁴.
לב. בן רבי נתן שפירא - אב"ד דק"ק הוראדנא וק"ק פוזנא - בעל
ה"מבוא שערים"⁷⁵.

73. גאון מופלא, מקובל ורופא מומחה לרבים, והי' רב בק"ק לובלין וקראקא,
ובהגיעו לגיל הגבורות עלה לארה"ק תובכ"א. נפטר בשנת שפ"ו לפ"ק. בנו הי'
הגאון רבי יחיאל לוריא זצל"ה רב בלובלין, חותן הגאונים הג' רבי אברהם
העליר בן התויו"ט זצל"ה, רבי חיים הכהן בן הסמיכות חכמים זצל"ה, ורבי
יעקב וואהל בן השר רבי שאול וואהל זצל"ה, וכן נכדיו וניניו גאוני וגדולי ארץ.
רבי שלמה הרופא היה ממשפחת המהרש"ל, אלא שנעלם מאתנו סדר יחושו
המדויק למעלה בקודש.

74. אבד"ק לובלין, ושימש גם ברבנות דק"ק פוזנא, והיה מגדולי גאוני וחכמי דורו,
וחיבר ספר סדר גיטין, והיה מגדולי מנהיגי ועד דארבע ארצות פולין, אשר
בשנת ש"י לפ"ק אסרו באיסור, שלא יתמנה רב בקהלות ישראל על ידי שוחד
ממון, והרביץ תורה בקרב ישראל, והרים קרן התורה והדת על תילה, ונפטר
בשנת שפ"ג לפ"ק.

ונוסח מצבת קבורתו נדפס בס' לקורות היהודים בלובלין מהר"ר שלמה
ברוך ניסענבוים ע"ה (לובלין תר"ס דף 31) בזה"ל: ויגוע יצחק זקן ושבע ימים
בשנת שפ"ג, נתבקש לשיבה של מעלה למרומים, יד ושם הי' לו בשבע חכמות
הרמות, והעמיד תלמידים רבים, שמו נודע בכל העולם, לו דומי' תהלה,
עמוד הגולה (והשאר חסר) עכ"ל. בנו הי' הגאון רבי נתן נטע שפירא זצ"ל מג"מ
בלובלין, אבי הגאון הגדול רבי יעקב טעמרלס זצללה"ה אבדק"ק לובלין מח"ס
ספרא דצניעותא דיעקב. וכן היה אבי זקנו של הגאון רבי יצחק ב"ר נח זצ"ל
בעמ"ח ס' זכרון, אשר בתוך הספר הוא מזכיר את זקנו זצ"ל וכותב עליו בזה"ל:
אבי אבי החסיד מו"ה יצחק, קטון הכמות וגדול שבגדולים, וכל מקום אשר דבר
המלך ודתו מגיע, הי' בטלין ומבוטלין פסקי שאר הגאונים, כי הודו לדבריו כל
חכמי ישראל וכו', עכ"ל.

75. זקינו של בעל ה"מגלה עמוקות" זי"ע.

שם
ושארית

מגילת
יוחסין

תצא

רבי מאיר הלוי מזאמושטש הנ"ל [כה], חתן

לד. רבי שאול וואהל - מלך פולין ליום אחד - השר המפורסם מבריסק.

[הנזכר להלן בפרק ז'].

שם
ושארית

רבי יחזקאל הלוי מקארטשין הנ"ל [כד], חתן

לה. רבי יצחק הגדול - אב"ד דק"ק פוזנא⁷⁶. [לז].

לו. בן רבי אברהם - (אב"ד ור"מ דק"ק פוזנא)⁷⁷.

76. הגאון הקדוש המפורסם רבי יצחק ב"ר אברהם אב"ד פוזנא, שנקרא בפי בני

דורו בשם "רבי יצחק הגדול מפוזנא". נחשב לגדול הדור בדורו, ולפי עדות

חכמי דורו היה "יחיד בדורו בנגלה ובנסתר", [שב יעקב], ערך בושה וענוה, סימן

ה'. גדול מקובלי דורו הרה"ק רבי משה זכותא - הרמ"ז זי"ע, מכתירו בתואר:

"יוצא ובא בחדרי המרכבה, ובהוויות דאביי ורבא". ראש המדברים באסיפות

"ועד ארבע ארצות", אשר העמיד הדת על תילה להשגיח על מעמד הרבנות

בכל המדינות, ובלעדי הסכמתו לא נתמנה רב בכל פולין. כל חכמי הדור היו

תלמידיו, והיה רבו המובהק של בעל ה"מגן אברהם" זי"ע, שאף מעתיק בריש

ספרו בסימן א' ס"ק י"א מתשובתו אליו, ומכנהו: "הגאון הגדול בחריפותו

ובקיאותו". נפטר בפוזנא ביום ט"ו בסיון שנת תמ"ה. על צאצאיו נמנים רבים

מגדולי הדורות. [וראה מה שכתבנו אודותיו ואודות כמה מצאצאיו, ב"ויתילדור"].

77. לאחרונה פורסם "מעשה נורא" מתוך מסמך שהיה מצורף לתכריך כתב יד של

שו"ת רבי יצחק מפוזנא, שסיפר ורשם הגאון החסיד רבי יצחק דוד גרוסמן זצ"ל,

[אבי הרה"ג רבי זלמן גרוסמן, אבי הגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל ראש ישיבת פינסק-

קרלין, והוא בנו של הרה"צ רבי מרדכי גרוסמן זצ"ל מצפת], שמסר את הדברים בשם

אביו הרה"צ רבי יצחק דוד הראשון זצ"ל, שהרה"ק ה"חזוה" מלובלין זי"ע סיפר

לו ששניהם קרובי משפחה, "ואח"כ אמר [החזוה], אצלכם חידוש איך שאנחנו

קרובים, דעו לכם כי הגאון הקדוש רבי יצחק מפוזנא היה אביכם זקינכם ודודי

שלי, ומדי דברי בו אספר לכם מה שקרה להגאון הצדיק הזה" וכו', וסיפר לו

מעשה נורא אודותיו ואודות אביו רבי אברהם שהיה רב ור"מ בק"ק פוזנא

ונפטר בצעירותו ובא לאחר פטירתו ממתיבתא דרקיעא ללמוד תורה עם בנו

ר' יצחק למן היום שנכנס בו לעול תורה ומצוות. המעשה נדפס מתוך כתב

היד במבוא לשו"ת רבי יצחק מפוזנא מהדורת "מכון ירושלים" תשמ"ב, [עמוד

22 בדפי ה"מבוא", הערה 116]. המכתב נשלח אל הרה"ק רבי צבי הירש שפירא

ממונקאטש בעל ה"דרכי תשובה" זי"ע, אשר התעניין אודות רכישת כתב היד

של רבי יצחק מפוזנא בכדי להדפיסו. מטרת כתיבת הסיפור, הוא כפי שנכתב

שם: "עוד נמצא בפה מופלג אחד נכד הגאון מוהר", וסיפר לי מעשה פלא

מהגאון מהר"י, וביקשתיו שיכתוב לי בכתב ברור וצדק ראשי פרקים, להציע

אלה הדברים לפניו, להביא הדבר באות זכרון בדפוס".

מגילת
יוחסין

תצב

רבי יצחק מפוזנא הנ"ל [לה], מצאצאי⁷⁸
לז. רבי יצחק הלוי מדורא - בעל ה"שערי דורא"⁷⁹. [לט].
לה. בן רבי מאיר הלוי מדורא.

^{אוצר החכמה}

ה"שערי דורא" הנ"ל [לז], חתן

לט. רבי יקר הלוי הזקן.

מ. בן רבי שמואל הלוי מקעלין.

מא. בן רבי יצחק הלוי. [מג].

מב. בן רבי אשר הלוי מווירמייזא-וויטרי.

^{אוצר החכמה}

רבי יצחק הלוי הנ"ל [מא], חתן

מג. רבי שמואל הלוי מווירמייזא.

^{אוצר החכמה}

מד. בן רבי יצחק הלוי מווטרי - ר"מ בווירמייזא - רבו של רש"י הקדוש
זי"ע.

^{אוצר החכמה}

מה. בן רבי אליעזר הלוי מווירמישא.

^{אוצר החכמה}

שם
ושארית

מגילת
יוחסין

תצג

78. כן כתב בספר "שבט ישראל" ובספר "אהלי שם". שניהם, ספרי ליקוטים ללא
ציוני מקורות, ומשום כך לא הגענו עדיין למקור מוסמך ליחוס זה.

79. היה מגדולי חכמי "דורא" שבאשכנז. נולד בסביבות שנת ד' אלפים תתק"צ.
מתלמידיו הגדולים של המהר"ם מרוטנבורג. מחבר ספר: "שערי דורא" - איסור
והיתר, ו"מנהגים לכל השנה", ועוד. נפטר בסביבות שנת ה' אלפים ס'. "נהגין
כמוהו במילי דאיסורא - להתיר", [לשון ה"תרומת הדשן" ב"פסקים וכתבים", רט"ו].
גדולי הפוסקים, ה"אגודה", ה"תרומת הדשן", ה"בית יוסף" והרמ"א, ועוד,
ביססו עליו את פסקיהם, [הרמ"א חיבר את ה"תורת חטאת" על פי פסקי רבינו יצחק
מדורא].

משפחות איטינגא והורוויץ והמסתעף

רבי צבי הירש לנדא מאפטא הנ"ל - פרק שלישי [מז], חתן

א. רבי נפתלי הירץ הלוי איטינגא מפרעמיסלא.

ב. בן רבי אברהם סג"ל איטינגען. [ו].

ג. בן רבי מרדכי הלוי מאיטינגען.

ד. בן רבי אליהו הלוי מאיטינגא. [ה].

רבי אליהו מאיטינגא הנ"ל [ד], חתן

ה. רבי שמעון גינצבורג.

רבי אברהם איטינגען הנ"ל [ב], חתן

ו. רבי שמואל פייבוש תאומים מפראג.

ז. בן רבי אהרן משה תאומים מפראג⁸⁰. [י].

ח. בן רבי נתן וויידל - מחכמי פרנקפורט-דמיין⁸¹. [ט].

מגילת

יוחסין

רבי נתן וויידל הנ"ל [ח], מצאצאי

ט. ר'בן ש'ל ישראל - רבינו שלמה יצחקי - רש"י הקדוש. [הנ"ל - בפרק ו].

רבי אהרן משה תאומים הנ"ל [ז], חתן

י. רבי ישראל הלוי איש הורוויץ - פרנס ומנהיג דק"ק פראג.

יא. בן רבי אהרן משולם זלמן הלוי איש הורוויץ - פרנס ומנהיג דק"ק

פראג - ר' זלמן ר' ישעי'ס מפראג.

יב. בן רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ מפראג⁸². [כה].

מגילת
יוחסין

80. ממשפחת "לעמל/לעמלין - תאומים" מווינא. בנה את ביתו בפראג, וממנו מוצא משפחת "תאומים" בפראג. אב"ד בווינא ובפראג. נפטר ביום ז' בניסן שנת ה'שצ"ט, ומנו"כ בקברי אבותיו בווינא. מתוך נוסח מצבתו: "מפולפל בסברא, מדרש וגמרא, כאב"י ורבא, ועם הוויותיהם, מכילתא בשופרי, ספרא וספרי, שאין בדורי, חכמים בזמניהם".

81. נפטר בסביבות שנת ה'ש"ל.

82. בנו בכורו של הגביר רבי זעליקמאן הורוויץ מפראג. דור שני למנהיגי קהילת

תצד

יג. בן רבי אשר זלמן הלוי הורוויץ מפראג⁸³. [כד].

יד. בן רבי יוסף הלוי. [טו].

אוצר החכמות

רבי יוסף הלוי הנ"ל [יד], מבני בניו של

טו. רבי יצחק הלוי⁸⁴.

טז. בן רבי פינחס הלוי⁸⁵.

יז. בן רבי יוסף הלוי⁸⁶.

יח. בן רבי בנבנשתי הלוי מפרובינציה.

יט. בן רבי יוסף הלוי.

אוצר החכמות

כ. בן⁸⁷ רבינו זרחיה הלוי - הרז"ה - בעל המאור⁸⁸.

כא. בן רבי יצחק הלוי מגירונה⁸⁹.

אוצר החכמות

כב. בן רבי זרחיה הלוי.

אוצר החכמות

אוצר החכמות

אוצר החכמות

פראג, אשר שימש אף הוא כאביו, כ"קצין" - פרנס ומנהיג דק"ק פראג. מנו"כ בפראג.

83. דור ראשון לשלשלת מנהיגי קהילת פראג, אשר שימש כ"קצין" - פרנס ומנהיג דק"ק פראג, ושם מנו"כ. זוגתו [הראשונה] מרת מינדל ע"ה.

84. ויש אומרים שהכוונה לרבי יצחק בן רבי בנבנשתי - שהיה אחי אביו - של רבינו אהרן הלוי - הרא"ה. רבי יצחק ב"ר בנבנשתי היה רבו של דודו - אחי אביו - הרא"ה.

85. אחיו ורבו של רבי אהרן הלוי - הרא"ה. ויש אומרים שהכוונה לבן דודו - רבי יצחק הלוי אחר - זה שהיה בנו של האח הגדול רבי בנבנשתי, וכנ"ל, שהיה אחיהם של הרא"ה ושל רבי פינחס הלוי. וצ"ע בזה.

86. זוגתו, מרת קלארא ע"ה, אשר בנה הרא"ה נקרא על שמה: "רבי אהרן דה קלארא", היתה בתו, או נכדתו, של רבינו אהרן מלוניל, בנו של רבינו משולם הגדול מלוניל, בנו של רבינו יעקב מלוניל, שהיה "מזרע נשיאים מבית דוד" המלך עליו השלום, [ע"פ ספר "יוחסין" הקדמון].

87. דור זה נחסר בחתימתו של הרא"ה ל"בדק הבית", והחיד"א זי"ע ב"שם הגדולים" מציין שכך צריך להיות הגירסא הנכונה.

88. מחכמי פרובאנס, ולוניל. מחבר: "הלכות שחיטה ובדיקה", ספר "המאור" - על הרי"ף, ספר "הצבא" - על שלוש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן, "סלע המחלוקת" - פתחי נדה, "פירוש מסכת קינין", ספר "שאלות ותשובות". מפיוטיו, בספר "שירת המאור".

89. מחבר: "מגילת הנחמה" - דיני ממונות. נשאר בכתב יד, ואבד. חיבר "פיוטים" רבים.

שם
ושארית

מגילת
יוחסין

תצה

רבי אשר זלמן הורוויץ הנ"ל [יג], חתן
כד. רבי משולם מפראג.

רבי ישעי' הורוויץ הנ"ל [יב], חתן
כה. רבי יום טוב מפראג.

אח"ח 1234567

אוצר החכמה

אוצר החכמה

אח"ח 1234567

אוצר החכמה

מגילת
יוחסין

90. אשר אבות משפחתם הגיעו לספרד, בגלות ירושלים על ידי טיטוס הרשע. הגאון
רבי צבי הירש הורוויץ מדרעזון מביא שמועה בריש ספרו "תולדות משפחת
הורוויץ", ולפיה, היתה משפחה זו מבני בניו של שמואל הנביא ע"ה, שהיה
משבט לוי, מבני קרח בן יצהר בן קהת בן לוי. ויש להוסיף על דבריו את הידוע
ומפורסם, אשר רבי יעקב יצחק הלוי הורוויץ - החוזה מלובלין, אשר היה מבני
בניהם של משפחה מיוחסת זו, היה נוהג לומר "די הייליגע זידע קרח".

תצו

א. רבי ישראל קצינלנבויגן - אב"ד דק"ק נעשוויז. [לז].

ב. **בן רבי מאיר וואהל** - אב"ד דק"ק בריסק. [לה].

ג. **בן רבי שאול וואהל** - מלך פולין ליום אחד - השר המפורסם מבריסק⁹¹. [לד].

ד. בן רבי שמואל יהודה קאצינלנבויגן - אב"ד דק"ק וויניצאה וק"ק פאדווא⁹².

ה. **בן רבי מאיר קצנלנבויגן** - אב"ד ור"מ דק"ק פאדווה - המהר"ם מפאדווה⁹³. [לא].

91. ה"ה הגגיד המפורסם השר והמלך הגאון והצדיק רבי שאול וואהל קצינאילנבוגן מבריסק. מסורת בפי העם, שהיה מלך בפולין ליום אחד, ובגופא דעובדא היכי הוי, ישנם גירסאות שונות, ואכה"מ להאריך בכך. נולד בפאדובה, בסביבות שנת ה'ש"ב. שימש תחילה כריש מתיבתא בבריסק. לאחר מכן עלה לגדולה, עד שנעשה קצין וטפסר ליהודים, וקרוב למלכות ומיווד למלכה של פולין בשנות ה'שמ"ח. בנה בבריסק את "בית הכנסת הגדול", מקוה, בית חולים, הקים קרנות צדקה להחזקת בתי כנסיות ובתי מדרשות ותלמידיהם ובני עניים. נפטר בסביבות שנת ה'שפ"ב, ומנו"כ בבריסק. "מי שלא ראהו עם בניו וחתניו ונכדיו וכל הדור ההוא ממשפחתו, לא ראה כל ימיו תורה וגדולה ועושר וכבוד וקרוב למלכות במקום אחד" - "גדולת שאול" עמוד ע"ב. וראה עוד לתולדות השר, ב"אבות עטרה לבנים" - ווארשא תרפ"ז, ועוד. רבים מגדולי ישראל בדורות שלאחריו, ועד למשפחות רבות מיוחסות בדורינו, מתייחסים אחריו, ופעמים רבות - אף דרך כמה מילדיו, משום שצאצאיו נתחתנו הרבה זה בזה.

92. נולד בפאדאואו בשנת ה'רפ"א. תלמיד אביו. בצעירותו - בשנת ה'ש"ו, כבר שימש כחבר בית הדין הגדול בוונציה. אחרי פטירת אביו, מילא את מקומו ברבנות, ואף עמד בראש ישיבה גדולה, במשך כחמישים שנה. מדרשותיו נדפסו ספר: "שנים עשר דרשות". תשובותיו פזורות בספרי גדולי דורו. הספד עליו נדפס על ידי תלמידו רבי יהודה אריה די מודינא, בספרו "מדבר יהודה". נפטר ביום ו' בניסן שנת ה'שנ"ז. זוגתו, מרת אולגא [א: אביגיל], נפטרה ביום י' באייר שנת ה'שנ"ד.

93. נולד בשנת ה'של"ג. גלה לאיטליה למקום תורה, ויצק מים ע"י הגאון רבי יעקב פולק "בעל החילוקים", וע"י הגאון רבי יהודה הלוי מינץ רבה של פאדווא, ולימים נשא את נכדתו של רבו, הרבנית מרת חנה ע"ה, בת בנו הגאון רבי אברהם הלוי מינץ, ראה להלן בהמשך. ירש את כסא הרבנות מחותנו ומזקינו, ושימש כאב"ד פאדווא שבאיטליה שנים רבות. מכל תפוצות ישראל פנו אליו בשאלות. בשנת ה'שי"ד נסע לאיטליה שם נועד עם כל חכמי ישראל מאיטליה ותיקנו תקנות, ור"מ חותם שם ראשונה. הדפיס את ספרו של רבו - חמיו זקיני,

רבי יצחק הנ"ל [ו], מצאצאי

ז. ר'בן של ישראל - רבינו שלמה יצחקי - רש"י הקדוש⁹⁵. [יד].

שם
ושארית

ספר שו"ת מהר"י מינץ, והוסיף להם תשעים תשובות שלו עצמו. בשנת ה'ש"י, נדפס בויניציה הגהותיו וחידושיו על ה"משנה תורה" להרמב"ם. מלבד אלו, חיבר: שו"ת מהר"ם פאדובה, הגהות על הטורים, ועוד. נפטר ביום י' בשבט שנת ה'שכ"ה, ומנו"כ בפאדווא. זוגתו מרת חנה ע"ה, נפטרה בפאדווא בשנת ה'שכ"ד.

בבחרותו - בבריסק, התפרסם כעילוי גדול. מסופר, שאחד הגבירים רצה לזכות בו כחתן לבתו, המהר"ם בא לביתו של הגביר, והוגש לפניו כוס מים חמים, ולידו כפית, עלי תה, וסוכר. הבחור העני שלא היה רגיל לכך, התפלא על המראה. מאחר שלא ידע מה עושים עם כל כך הרבה פריטים, חשב, והחליט, והתנהג לפי הבנתו. שתה את המים, אחר כך אכל לבד את הסוכר. משלא הבין בשביל מה צריך את הכפית, הבין שעלי התה מיועדים לאכילה, וכך עשה... הגביר נבהל ואמר: הכרתי בו שהוא יהיה תלמיד חכם גדול, אך לא אדם...? הרי במקרא נאמר: את בתי נתתי ל"איש" הזה... לאחר כמה שנים, נודע לעשיר זהותו של אותו בחור ה"ה המהר"ם פאדווא - מגדולי הדור, ופקע לבו מעגמת נפש, [המגיד הירושלמי - הגה"צ רבי שלום הכהן שבדרון זצ"ל, "קול חוצב" - ירושלים תשנ"ט, עמוד 552, בשם הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל].

94. בספרי היוחסין כותבים שרבי יצחק היה חתנו של רבי יחיאל לוריא אב"ד דק"ק בריסק שהיה מצאצאיו של הגאון רבי מתת' טרייוויש ושיחוסו מבואר עד רש"י הקדוש, אולם כיום נתברר לנו בראיות חזקות וברורות שאין הדבר נכון ושיבוש גמור הוא. היה קרוב משפחתם של רבותינו הגאונים המהרש"ל והרמ"א. יש מציינים שהוא היה אב"ד דק"ק קאצינעלנבויגן, וטעות היא.

95. אך למותר הוא להרחיב בתולדותיו של רבו של ישראל המפורסם בהערצת קודש בקרב בית ישראל, בשמו: רש"י הקדוש. סיפור תולדותיו פרושה היא וערוכה בספרות עניפה, ומצויה לעין כל המתעניין בכך. בכל זאת נציין בקצרה פרטים מספר מתולדותיו.

מגילת
יוחסין

נולד בשנת ד"א ת"ת. למד אצל רבינו יעקב בר יקר, שרש"י מכנהו "מורי הזקן", ועוד מגדולי דורם. למד תורה מתוך הדחק, כעדותו: "וחסר לחם ועדי ולבוש, וריחיים בצווארי, שמשתי לפני רבותי". "לא קם כמוהו מורה דרך ומאיר נתיבות ים התלמוד, בפירושו בלשון צחה וקצרה, ואלמלא הוא נשתכח תורה מישראל", [לשון רבי מנחם בן זרח בהקדמת צדה לדרך]. "אביהם ורבם של ישראל היה רש"י, הוא המגלה לנו כל סתום, ובלעדיו הגמרא כספר חתום", [לשון שו"ת רבינו בצלאל אשכנזי סימן כ"ח]. הרא"ש כתב ב"ארחות חיים" שלו: "ופירוש רש"י זכרוננו לברכה תדקדק בו כאשר תוכל...". וכתב השל"ה הקדוש, "בכל דיבור ודיבור של רש"י, יש בו נסתרים ענינים מופלאים, כי חיבר חיבור שלו ברוח הקודש, צאו וראו ברש"י על התורה שהקורא סובר שהוא קל, ראו במזרחי ובכל

תצח